

STRESZCZENIE

Ubezpieczenia społeczne pełnią ważną rolę w życiu społecznym, gdyż zapewniają one w zamian za opłacane wcześniej składki ochronę dla osób, które z różnych powodów nie są w stanie samodzielnie zapewnić sobie środków na własne utrzymanie. Od czasu ich pojawienia się kluczowe znaczenie nabiera określenie kręgu podmiotów, które są nimi objęte. Zakres podmiotowy podlegania ubezpieczeniom społecznym kształtuje się od ponad 100 lat. Wraz z rozwojem nowych form świadczenia pracy proces ten nie został jeszcze w pełni ukształtowany i podlega nieustannej modyfikacji.

Wśród ubezpieczeń społecznych wyróżnia się ubezpieczenie emerytalne oraz rentowe. Z uwagi na doniosłość tego rodzaju ubezpieczeń ich zakres podmiotowy jest najszerszy. Z racji możliwości podlegania ubezpieczeniom z różnych tytułów pojawia się problem zbiegu tytułów.

Rozprawa doktorska stanowi próbę podjęcia analizy zakresu podmiotowego ubezpieczeń emerytalnego i rentowych od czasu powstania ubezpieczeń społecznych do chwili obecnej. W pracy poruszane są zagadnienia związane z aktualnymi problemami oraz wyznaczeniem jakie czekają omawiane rodzaje ubezpieczeń w zakresie kształtowania ich kręgu podmiotowego. Odwołano się do ukształtowanych w tej materii poglądów uznanych autorytetów, będących znawcami tej dziedziny prawa. Przywołano zostało także orzecznictwo, które w znaczny sposób kształtuje wykładnię przepisów prawa.

Wobec wstąpienia Polski do Unii Europejskiej nie można było pominąć wątku związanego z koordynacją systemów zabezpieczenia społecznego. Analiza tej materii prowadzi do wniosku, że zakres podmiotowy ubezpieczeń społecznych nie jest związany już tylko wewnętrznymi regulacjami prawa, lecz ulega on rozszerzeniu poza struktury wewnętrzne. W zarysie przedstawione zostały także modele systemu zabezpieczeniowego, które funkcjonują w wybranych krajach europejskich.

SUMMARY

Social insurances play an important role in the social life since they ensure, in exchange of the earlier paid contributions, protection for the persons who due to various reasons are not able to provide themselves the means for their own maintenance. Starting from the times of their occurrence, it is of fundamental importance to determine the range of the entities that are covered thereby. The subjective scope of being covered by the social insurances has been formed for over 100 years. The process, together with development of the new forms of work provision, has not been yet fully shaped and is subject to continuous modification.

The pension and disability pension are differentiated among the social insurances. Due to the significance of such type of insurances, their subjective scope is the broadest one. On account of the possibility of being subject to insurance from various titles, the problem of confluence of titles occurs.

The Ph.D. thesis attempts to analyse the subjective scope of the pension and disability pension insurances from the times of the social insurances creation to date. The issues related with the current problems and the challenges the discussed types of insurances will face are discussed in the Thesis, in the scope of formulating of their subjective circle. The formulated opinions of the recognized authorities on these matters were referred to, who are the experts in this field of law. The judicial decisions were also referred to, which to a major extent form the legal regulations' interpretation.

In relation with Poland's accession to the European Union, the thread related with coordination of the social insurance systems could not be passed over. Analysis of this matters leads to a conclusion that the subjective scope of the social insurances is not only related with the internal legal regulations but it goes beyond the internal structures. Also the models of the insurance system were outlined, which function in the selected European countries.